
Natya Shastra Chapter 25

நாட்டியஸாஸ்த்ரம் அத்யாய: 25

Document Information

Text title : naaTyashastra adhyaaya 25

File name : natya25.itx

Category : nATyashAstra, major_works, bharata

Location : doc_z_misc_major_works

Author : Sage Bharata

Transliterated by : dpadmakar at hotmail.com

Proofread by : dpadmakar at hotmail.com

Latest update : November 23, 2002

Send corrections to : sanskrit at cheerful dot c om

This text is prepared by volunteers and is to be used for personal study and research. The file is not to be copied or reposted without permission, for promotion of any website or individuals or for commercial purpose.

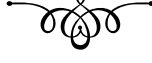
Please help to maintain respect for volunteer spirit.

Please note that proofreading is done using Devanagari version and other language/scripts are generated using **sanscript**.

March 24, 2024

sanskritdocuments.org

॥ பூநீரஸ்து ॥

புரதமுநிப்ரணீதம் நாட்யஸாஸ்த்ரம்

பஞ்சவம்ஸோ஽த்த்யாய: 1

அங்கா³பி⁴நயஸ்யைவ யோ விஸேஷ: க்வசித் க்வசித் |

அநுக்த உச்சயதே சித்ர: சித்ராபி⁴நயஸ்ஸம்ரு³த: || 1 ||

உத்தாநௌ து கரௌ க்ரு³த்வா ஸ்வஸ்திகௌ பார்ஸ்வஸம்ஸ்தி²தௌ |

உத்³வாஹிதேந ஸிரஸா ததா² சோர்த்⁴வநி⁴க்ஷணா² || 2 ||

ப்ரபா⁴தம் க³க³நம் ராத்ரி: ப்ரதோ³ஷம் தி³வஸம் ததா² |

ரு³தூந் க⁴நாந் வநாந்தாம்ஸ்ச விஸ்தீர்ணம்ஸ்ச ஜலாஸயாந் || 3 ||

தி³ஸோ க்³ரஹாந் ஸநக்ஷத்ராந் கிஞ்சித் ஸ்வஸ்த²ம் ச யத்³ப⁴வேத் |

தஸ்ய த்வபி⁴நய: கார்யோ நாநாத்³ரு³ஷ்டிஸமந்வித: || 4 ||

ஏபி⁴ரேவ கரைர்பூ⁴யஸ்தேநைவ ஸிரஸா புந: |

அதோ⁴ நி⁴க்ஷணேநாத² பூ⁴மிஸ்தா²ந் ஸம்ப்ரத³ர்ஸயேத் || 5 ||

ஸ்பர்ஸஸ்ய க்³ரஹணேநைவ ததோ²ல்லுகஸநேந ச |

சந்த்³ரஜ்யோஸ்த்நாம் ஸுக²ம் வாயும் ரஸம் க்³ந்த⁴ம் ச நி³ர்தி³ஸேத் || 6 ||

வஸ்த்ராவகுண்ட²நாத்ஸூர்யம் ரஜோதூ⁴மாநிலாம்ஸ்ததா² |

பூ⁴மிதாபமதோ²ஷணம் ச குர்யாச்சா²யாபி⁴லாஷத: || 7 ||

ஊர்த்³வாகேகரத்³ரு³ஷ்டிஸ்து மத்⁴யாஹ்நே ஸூர்யமாதி³ஸேத் |

உத்³யாஸ்தக³தம் சைவ விஸ்மயார்தை:² ப்ரத³ர்ஸயேத் || 8 ||

யாநி ஸௌம்யார்த²யுக்தாநி ஸுஸ்வபா⁴வக்ரு³தாநி ச |

கா³த்ரஸ்பர்ஸைஸ்ஸரோமாஞ்சைஸ்தேஷாமபி⁴நயோ ப⁴வேத் || 9 ||

யாநி ஸ்யுஸ்தீக்ஷணரூபாணி தாநி சாபி⁴நயேத்ஸுதீ:⁴ |

அஸம்ஸ்பர்ஸைஸ்ததோ²த்³வேகை³ஸ்ததா² முக²விகுண்ட²நை: || 10 ||

க³ம்⁴ரோதா³தஸம்யுக்தாந்²ந²பி⁴நயேத்³பு³த:4 |

ஸாடோபைஸ்ச ஸக³ர்வைஸ்ச கா³த்ரை: ஸௌஷ்ட²வஸம்யுக்தை: || 11 ||

யஜ்ஞோபவீததே³ஸஸ்த²மராலம் ஹாஸமாதி³ஸேத் |

ஸ்வஸ்திகௌ விச்யுதௌ ஹாரஸ்ரக்³தா³மார்தா²ந் நிதி³ர்ஸயேத் || 12 ||

ப⁴ரமணேந ப்ரத³ர்ஸிந்யா த்³ரு³ஷ்டே: பரிக³மேந ச |

அலபத்³மகபீடா³யா: ஸர்வார்த²க்³ரஹணம் ப⁴வேத் || 13 ||

ஸ்ரவ்யம் ஸ்ரவணயோகே³ந த்³ரு³ஸ்யம் த்³ரு³ஷ்டிவிலோகநை: |

ஆத்மஸ்த²ம் பரஸம்ஸ்த²ம் வா மத்⁴யஸ்த²ம் வா விநிர்³தி³ஸேத் || 14 ||

வித்³யுது³ல்காக⁴நரவாவிஷ்ட²லிங்கா³ர்சிஷஸ்ததா² |

த்ரஸ்தாங்கா³க்ஷிநிமேஷஸ்ச தே³பி⁴நேயா: ப்ரயோக்த்ரு³பி:4 || 15 ||

உத்³வேஷ்டிதகரா³வ்ரு³த்தௌ கரௌ க்ரு³த்வா நதம் ஸிர: |

அஸம்ஸ்பர்ஸே ததா²நிஷ்டே ஜிஹ்மத்³ரு³ஷ்டேந காரயேத் || 16 ||

வாயுமுஷ்ணம் தமஸ்தேஜோ முக²ப்ரச்சா²த³நேந ச |

ரேணுதோயபதங்கா³ம்ஸ்ச ப்⁴ரமராம்ஸ்ச நிவாரயேத் || 17 ||

க்ரு³த்வா ஸ்வஸ்திகஸம்ஸ்தா²நௌ பத்³மகோஸாவதோ⁴முக்ள² |

ஸிஅம்ஹர்க்ஷவாநரவ்யாக்⁴ர்ஸ்வாபதா³ம்ஸ்ச நிரூபயேத் || 18 ||

ஸ்வஸ்திகௌ த்ரிபதாகௌ து கு³ரூணம் பா³த³வந்த³நே |

க²டகஸ்வஸ்தி²கௌ சாபி ப்ரதோத்³க்³ரஹணே ஸ்ம்ரு³த்தௌ || 19 ||

ஏகம் த்³வி த்ரீணி சத்வாரி பஞ்ச ஷட் ஸப்த சாஷ்டதா⁴ |

நவ வா த்³ஸ வாபி ஸ்யுர்க³ணநாங்கு³லிபி⁴ர்⁴வேத் || 20 ||

த³ஸாக்²யாஸ்ச ஸதாக்²யாஸ்ச ஸஹஸ்ரா²யாஸ்ததை²வ ச |

பதாகா⁴யாம் து ஹஸ்தா⁴யாம் ப்ரயோஜ்யாஸ்தா: ப்ரயோக்த்ரு³பி:4 || 21 ||

த³ஸாக்²யக³ணநாயாஸ்து ப்ரதோ யா ப⁴வேதி³ஹ |

வாக்யார்²தே²நைவ ஸாத்⁴யாஸௌ பரோக்ஷாபி⁴நயேந ச || 22 ||

ச²த்ரத்⁴வஜபதாகாஸ்ச நிர்²தே³ஸ்யா த்³ண்ட³தா⁴ரணத் |

நாநாப்ரஹரணம் சாத² நிர்²தே³ஸ்யம் தா⁴ரணஸ்ரயம் || 23 ||

ஏகசித்தோ ஹயதோ⁴த்³ரு³ஷ்டி: கிஞ்சிந்நதஸிராஸ்ததா² |

ஸவ்யஹஸ்தஸ்ச ஸந்த³ம்ஸ: ஸ்ம்ரு³தே த்⁴யாநே விதர்கிதே || 24 ||

உத்³வாஹிதம் சிர: க்ரு³த்வா ஹம்ஸபக்ஷௌ ப்ரத³க்ஷிணௌ |
அபத்யரூபணே கார்யாவுச்²ரயௌ ச ப்ரயோக்த்ரு³:⁴ || 25 ||

உத்³வாஹிதம் சிர: க்ரு³த்வா ஹம்ஸவக்த்ரம் ததோ²ர்த்³வக³ம் |
ப்ரஸாத³யச்ச யம் மாநம் தீ³ர்க⁴ஸத்வம் ச நிர்³தி³ஸேத் || 26 ||

அராலம் ச சிரஸ்தா²நே ஸமுத்³வாஹ்ய து வாமகம் |
க³தே நிர்வ்ரு³த்தே த்³வஸ்தே ச ஸ்ராந்தவாக்யே ச யோஜயேத் || 27 ||

ஸர்வேந்த³ரியஸ்வஸ்த²தயா ப்ரஸந்நவத³நஸ்ததா² |
விசித்ரபூ⁴தலாலோகை: ஸரத³ந்து விநிர்³தி³ஸேத் || 28 ||

கா³த்ரஸங்கோசநாச்சாபி ஸு³ர்யாக்³நிப³டுஸேவநாத் |
ஹேமந்தஸ்த்வபி⁴நேதவ்ய: புருஷைர்மத்⁴யமாத⁴மை: || 29 ||

ஸிரோத³ந்தோஷ்ட²கம்பேந கா³த்ரஸங்கோசநேந ச |
க்ஷிதைஸ்ச ஸு³ரீ³த்காரைரத⁴ம்ஸு³ரீ³தமாதி³ஸேத் || 30 ||

அவஸ்தா²ந்த்ரமாஸாத³ய கதா³சித்தூத்தமரைபி |
ஸீதாபி⁴நயநம் கூர்யாத்³தே³வாத்³வ்யஸநஸம்ப⁴வம் || 31 ||

ரு³துஜாநாம் து புஷ்பாணம் க³ந்த⁴க்⁴ரா³ணஸ்ததை²வ ச |
ருக்ஷஸ்ய வாயோ: ஸ்பர்ஸாச்ச சி³ஸிரம் ரூபயேத்³பு³த⁴:⁴ || 32 ||

ப்ரமோத³ஜநநாரம்பை⁴ரூபபோ⁴கை:³ ப்ரு³த²க்³விதி:⁴ |
வஸந்தஸ்த்வபி⁴நேதவ்யோ நாநாபுஷ்பப்ரத³ர்ஸநாத் || 33 ||

ஸ்வேத³ப்ரமார்ஜநைஸ்சைவ பூ⁴மிதாபை: ஸவீஜநை: |
உஷ்ணஸ்ய வாயோ: ஸ்பர்ஸேந க்³ரீ³ஷ்மம் த்வபி⁴நயேத்³பு³த⁴:⁴ || 34 ||

கத³ம்ப³நீபகுடபை: ஸாத³வலை: ஸேந்த³ரகோ³பகை: |
மேக⁴வாதை: ஸுக²ஸ்பர்ஸை: ப்ரா³வ்ரு³ட்காலம் ப்ரத³ர்ஸயேத் || 35 ||

மேகௌ⁴க⁴நாதை³ர்க³ம்பீ⁴ரைர்தா⁴ராப்ரபதநைஸ்ததா³ |
வித்³யுந்நிர்கா⁴தகோ⁴ஷைஸ்ச வர்ஷாராத்ரம் ஸமாதி³ஸேத் || 36 ||

யத்³யஸ்ய சிஹ்நம் வேஷோ வா கர்ம வா ரூபமேவ வா |
நிர்³தே³ஸ்ய: ஸ ரு³துஸ்தேந இஷ்டாநிஷ்டார்த²த³ர்ஸநாத் || 37 ||

ஏதாந்ரு³தூநர்த²வஸாத்³த³ர்ஸயேத்³தி⁴ ரஸாநுகா³ந் |

ஸுகி²நஸ்து ஸுகோ²பேதாந் ஸு:கா²ர்தா²ந் து:க²ஸம்யுதாந் || 38 ||

யோ யேந பா⁴வேநாவிஷ்ட: ஸுக²தே³நேதரேஅந வா |
ஸ ததா³ஹிதஸங்கார: ஸர்வம் பஸ்யதி தந்மயம் || 39 ||

பா⁴வாபி⁴நயநம் குர்யாத்³விபா⁴வாநாம் நிதர்ஸநை: |
ததை²வ சாநுபா⁴வாநாம் பா⁴வஸித்³தி:⁴ ப்ரவர்திதா || 40 ||

விபா⁴வேநாஹ்ரு³தம் கார்யமநுபா⁴வேந நீயதே |
ஆத்மாநுப⁴வநம் பா⁴வோ விபா⁴வ: பரத³ர்ஸநம் || 41 ||

கு³ருர்மிதரம் ஸகா²ஸ்நிக்³த:⁴ ஸம்ப³ந்தீ⁴ ப்ந்து⁴ரேவ வா |
ஆவேத்³யதே ஹி ய: ப்ராப்த: ஸ விபா⁴வ இதி ஸ்ம்ரு³த: || 42 ||

யத்த்வஸ்ய ஸம்ப⁴ரமோத்தா²நைரர்க⁴யபா³யாஸநாதி³பி:⁴ |
பூஜநம் க்ரியதே ப⁴க்த்யா ஸோ⁵நுபா⁴வ: ப்ரகீர்தித: || 43 ||

ஏவமந்யேஷ்வபி ஜ்ஞேயோ நாநாகார்யப்ரத³ர்ஸநாத் |
விபா⁴வோ வாபி பா⁴வோ வா விஜ்ஞேயோ⁵ர்த²வஸா³பு³தை:⁴ || 44 ||

யஸ்த்வபி ப்ரதிஸந்தே³ஸோ தூ³தஸ்யேஹ ப்ரதீ³யதே |
ஸோ⁵நுபா⁴வ இதி ஜ்ஞேய: ப்ரதிஸந்தே³ஸத³ர்ஸித: || 45 ||

ஏவம் பா⁴வோ விபா⁴வோ வாப்யநுபா⁴வஸ்ச கீர்தித: |
புருஷைரபி⁴நேய: ஸ்யாத்ப்ரமதா³பி⁴ரதா²பி வா || 46 ||

ஸ்வபா⁴வாபி⁴நயே ஸ்தா²நம் பும்ஸாம் கார்யம் து வைஷ்ணவம் |
ஆயதம் வாவஹித்த²ம் வா ஸ்த்ரீ³ணம் கார்யம் ஸ்வபா⁴வத: || 47 ||

ப்ரயோஜநவஸாச்சைவ ஸேஷாண்யபி ப⁴வந்தி ஹி |
நாநாப⁴வாபி⁴நயநை: ப்ரயோகை³ஸ்ச ப்ரு³த²க்³விதை:⁴ || 48 ||

தை⁴ர்யஸீலாங்க³ஸம்பந்நம் புருஷாணாம் விசேஷ்டிதம் |
ம்ரு³த³ஸீலாங்க³ஹாரைஸ்ச ஸ்த்ரீ³ணம் கார்யம் து சேஷ்டிதம் || 49 ||

கரபாதா³ங்க³ஸஞ்சாராஸ்ஸ்த்ரீ³ணம் து லலிதா: ஸ்ம்ரு³தா: |
ஸுதீ⁴ரஸ்சோத்³த⁴தஸ்சைவ புருஷாணம் ப்ரயோக்த்ரு³பி:⁴ || 50 ||

யதா²ரஸம் யதா²பா⁴வம் ஸ்த்ரீ³ணம் பா⁴வப்ரத³ர்ஸநம் |
நராணாம் ப்ரமதா³நாம் ச பா⁴வாபி⁴நயநம் ப்ரு³த²க் || 51 ||

பா⁴வாநுபா⁴வநம் யுக்தம் வ்யாக்²யாஸ்யாம்யநுபூர்வஸ: |

ஆவிங்க³நேந கா³த்ராணம் ஸஸ்மிதேந ச சக்ஷுஷா || 52 ||

ததோ²ல்லுகஸாநச்சாபி ஹர்ஷம் ஸந்த³ர்ஸயேந்நர: |

க்ஷிப்ரஸ!ந்ஜாதரோமாஞ்சாத் பா³ஷ்பேணவ்ரு³தலோசநா || 53 ||

குர்வீத நர்தகீ ஹர்ஷம் ப்ரீத்யா வாக்யைஸ்ச ஸஸ்மிதை: |

உத்³வ்ரு³த்தரக்தநேத்ரஸ்ச ஸந்த³ஷ்டாத⁴ர ஏவ ச || 54 ||

நிஸ்வாஸகம்பிதாங்க³ஸ்ச க்ரோத⁴ம் சாபி⁴நயேந்நர: |

நேத்ராப்யாம் பா³ஷ்பபூர்ணாப்யாம் சிபு³கௌஷ்ட²ப்ரகம்பநாத் || 55 ||

ஸிரஸ: கம்பநாச்சைவ ப்⁴ருகுடகரணேந ச |

மௌநேநாங்கு³லிப⁴ங்கே³ந மால்யாப⁴ரணவர்ஜநாத் || 56 ||

ஆயதகஸ்தா²நகக்ஷாயா ஈர்ஷ்யா க்ரோதே⁴ ப⁴வேத்ஸ்த்ரியா: |

நிஸ்வாஸோச்ச²வாஸப³ஹு²ஸரதோ⁴முக²விசிந்தநை: || 57 ||

ஆகாஸவசநாச்சாபி து:³க²ம் பும்ஸாம் து யோஜயேத் |

ருதி³தை: ஸ்வஸிதைஸ்சைவ ஸிரோபி⁴ஹநேந ச || 58 ||

பூ⁴மிபாதாபி⁴கா⁴தைஸ்ச து:³க²ம் ஸ்த்ரீஷு ப்ரயோஜயேத் |

ஆநந்த³ஜம் சார்திஜம் வா ஈர்ஷ்யாஸம்பூ⁴தமேவ வா || 59 ||

யத்பூர்வமுக்தம் ருதி³தம் தத்ஸ்த்ரீ²சேஷு யோஜயேத் |

ஸம்ப⁴ரமாவேக³சேஷ்டாபி⁴ஸ்ஸஸ்த்ரஸம்பாதநேந ச || 60 ||

புருஷாணம் ப⁴யம் கார்யம் தை⁴ர்யாவேக³ப³லாதி³பி:⁴ |

சலதாரகநேத்ரத்வாத்³கா³த்ரை: ஸ்பு²ரிதகம்பிதை: || 61 ||

ஸந்த்ரஸ்தஹ்ரு³த³யத்வாச்ச பார்ஸ்வாப்யாமவலோகநை: |

ப⁴ர்த்ரு³ர்நவேஷணச்சைவமுச்சைராக்ரந்த³நாத³பி || 62 ||

ப்ரியஸ்யாலிங்க³நாச்சைவ ப⁴யம் கார்யம் ப⁴வேத்ஸ்த்ரியா: |

மதா³யே⁵பி⁴ஹிதா: பூர்வம் தே ஸ்த்ரீ²சேஷு யோஜயேத் || 63 ||

ம்ரு³து³பி:⁴ ஸ்க²லிதைர்நித்யமாகாஸஸ்யாவலம்ப³நாத் |

நேத்ராவக்ஷ⁴ர்ணநைஸ்சைவ ஸாலஸ்யை: கதி²தைஸ்ததா² || 64 ||

கா³த்ராணம் கம்பநைஸ்சைவ மத:³ கார்யோ ப⁴வேத்ஸ்த்ரியா: |

அநேந விதி⁴நா கார்ய: ப்ரயோகா:³ காரணேத்தி²தா: || 65 ||

பெளருஷ: ஸ்த்ரீக்ரு'தோ வாபி பா⁴வா ஹ்யபி⁴நயம் ப்ரதி |
 ஸர்வே ஸலலிதா பா⁴வாஸ்ஸ்த்ரீபி:⁴ கார்யா: ப்ரயத்தநத: || 66 ||

தை⁴ர்யமாதூ⁴ர்யஸம்பந்நா பா⁴வா: கார்யாஸ்து பெளருஷா: |
 த்ரிபதா⁴காங்கு³லீ⁴யாம் து வலிதா⁴யாம் ப்ரயோஜயேத் || 67 ||

ஸூகாஸ்ச ஸாரிகாஸ்சைவ ஸு⁴க்ஷமா யே சாபி பக்ஷிண: |
 ஸிகி²ஸாரஸஹம்ஸா³த்யா: ஸ்தூ²லா யே⁵பி ஸ்வபா⁴வத: || 68 ||

ரேசகைரங்க³ஹாரைஸ்ச தேஷாமபி⁴நயோ ப⁴வேத் |
 க²ரோஷ்ட்ரார்ஸ்வதராஸிம்ஹவ்யாக்⁴ரகோ³மஹிஷாத³ய || 69 ||

க³திப்ரசரைரங்கை³ஸ்ச தே⁵பி⁴நேயா: ப்ரயோக்த்ரு'பி:⁴ |
 பூ⁴தா: பிஸாசா யக்ஷாஸ்ச தா³நவா: ஸஹராக்ஷஸை: || 70 ||

அங்க³ஹாரைரவிநி³ர்தே³ஸ்யா நாமஸங்கீர்தநாத³பி |
 அங்க³ஹாரைரவிநி³ர்தே³ஸ்யா அப்ரத்யக்ஷா ப⁴வந்தி யே || 71 ||

ப்ரத்யக்ஷாஸ்த்வபி⁴நேதவ்யா ப⁴யோத்³வேகை:³ ஸவிஸ்மயை: |
 தே³வாஸ்ச சிஹைநஸ்ச ப்ரணாமகர²ணர்பா⁴வைஸ்ச விசேஷ்டிதை: || 72 ||

அபி⁴நேயோ ஹ்யர்த²வஸாத³ப்ரத்யக்ஷா: ப்ரயோக³ஜ்ஞை: |
 ஸவ்யோத்தி²தேந ஹஸ்தேந ஹ்யராலேந ஸிர: ஸ்ப்ரு'ஸேத் || 73 ||

நரே⁵ஹ்யபி⁴வாத³நம் ஹ்யேதத³ப்ரத்யக்ஷே விதீ⁴யதே |
 க²டகாவர்த⁴மாநேந கபோதாக்²யேந வா புந: || 74 ||

தை³வதாநி கு³ரூம்ஸ்சைவ ப்ரமதா³ஸ்சாபி⁴வாத³யேத் |
 தி³வெளகஸஸ்ச யே பூஜ்யா: ப்ரத்யக்ஷாஸ்ச ப⁴வந்தி யே || 75 ||

தாந் ப்ரமா²ண: ப்ரபா⁴வைஸ்ச க³ம்பீ⁴ரார்தை²ஸ்ச யோஜயேத் |
 மஹாஜநம் ஸகீ²வர்க³ம் விடதூ⁴ர்தஜநம் ததா² || 76 ||

பரிமண்ட³லஸம்ஸ்தே²ந ஹஸ்தேநாபி⁴நயேநந்நர: |
 பர்வதாந் ப்ராம்ஸூயோகே³ந வ்ரு'க்ஷாம்ஸ்சைவ ஸமுச்ச²நிதாந் || 77 ||

ப்ரஸாரிதா⁴யாம் பா³ஹூ⁴யாமுத்தக்ஷிப்தா⁴யாம் ப்ரயோஜயேத் |
 ஸமூஹஸாக³ரம் ஸேநா ப³ஹூவிஸ்தீர்ணமேவ ச || 78 ||

பதா⁴யாம் து ஹஸ்தா⁴யாமுத்தக்ஷிப்தா⁴யாம் ப்ரத³ர்ஸயேத் |

ஸௌர்யம் தை⁴ர்யம் ச க³ர்வம் ச த³ர்ப்மௌதா³ர்யமுச்ச²ர்யம் || 79 ||

லலாடதே³ஸஸ்தா²நேந த்வராலேநாபி⁴த³ர்ஸயேத் |

வக்ஷோதே³ஸாத³பாவித்³தௌ⁴ கரௌ து ம்ரு³க³ரீர்ஷகௌ || 80 ||

விஸ்தீர்ணப்ரத்³ருதோத்³க்ஷேபௌ யோஜ்யௌ யஸ்யாத³பாவ்ரு²த்ம் |

அதோ⁴முகோ²த்தாநதௌ ஹஸ்தௌ கிஞ்சித்ப்ரஸாரிதௌ || 81 ||

க்ரு²த்வா த்வபி⁴நயேத்³வேலாம் பி³லத்³வாரம் க்³ரு²ஹம் கு³ஹாந் |

காமம் ஸாபக்³ரஹக்³ர்ஸ்தாந் ஜ்வரோபஹதசேதஸ: || 82 ||

ஏதேஷாம் சேஷ்டித்ம் குர்யாத³ங்கா³த்³யை: ஸத்³ரு²ஸைர்பு³தை: ⁴ |

தோ³லாபி⁴நயநம் குர்யாத³தோ³லாயாஸ்து விலோகநை: || 83 ||

ஸம்போ⁴க்ஷேண ச கா³த்ராணம் ரஜ்வஸ்வாக்³ரஹ்ணேந ச |

யதா³ சாங்க³வதீ டோ³லா ப்ரத்யக்ஷா புஸ்தஜா ப⁴வேத் || 84 ||

ஆஸநேஷு ப்ரவிஷ்டாநாம் கர்தவ்யம் தத்ர டோ³லநம் |

ஆகாஸவசநாநீஹ வக்ஷ்யாம்யாத்மக³தாநி ச || 85 ||

அபவாரிதகம் சைவ ஜநாந்திகமதா²பி ச |

தூ³ர்ஸ்தா²பா⁴ஷணம் யத்ஸ்யாத³ஸரீநிவேத³நம் || 86 ||

பரோக்ஷாந்திரிதம் வாக்யமாகாஸவசநம் து தத் |

தத்ரோத்தரக்ரு²தைர்வாக்யை: ஸம்லாபம் ஸம்ப்ரயோஜயேத் || 87 ||

நாநாகாரணஸம்யுக்தை: காவ்யபா⁴வஸமுத்தி²தை: |

ஹ்ரு²த³யஸ்ய வசோ யத்தூ ததா³த்மக³தமீஷ்யதே || 88 ||

ஸவிதர்கம் ச தத்³யோஜ்யம் ப்ராயஸோ நாடகாதி³ஷு |

நிக்³ட⁴பா⁴வஸம்யுக்தமபவாரிதகம் ஸ்ம்ரு²த்ம் || 89 ||

கார்யவஸாத³ஸ்ரவணம் பார்ஸ்வக³தைர்யஜ்ஜநாந்திகம் தத்ஸ்யாத் |

ஹ்ரு²த³யஸ்த²ம் ஸவிகல்பம் பா⁴வஸ்த²ம் சாத்மக³தமேவ || 90 ||

இதி கூ³டா⁴ர்த²யுக்தாநி வசநாநீஹ நாடகே |

ஜநாந்திகாநி கர்ணே து தாநி யோஜ்யாநி யோக்த்ரு²பி: ⁴ || 91 ||

பூர்வஹ்ரு²த்தம் து யத்கார்யம் பூ⁴ய: கத்²யம் து காரணத் |

கர்ணப்ரதே³ஸே தத்³வாச்யம் மாகா³த்தத்ப்ரருக்ததாம் || 82 ||

அவ்யபி⁴சாரேண ப²தா³காஸஜநாந்திகாத்மக³தபா²யம் |
 ப்ரத்யக்ஷபரோக்ஷக்ரு²தாநாமாத்மஸமுத்தா²ந் பரக்ரு²தாம்ஸ்ச || 93 ||

ஹஸ்தமந்தரிதம் க்ரு²த்வா த்ரிபதாகம் ப்ரயோக்த்ரு²பி⁴ |
 ஜநாந்திகம் ப்ரயோக்தவ்யமபவாரிதகம் ததா² || 94 ||

ஸ்வப்நாயிதவாக்யார்தை²ஸ்த்வபி⁴நேயோ ந க²லு ஹஸ்தஸஞ்சாரை: |
 ஸுப்தாபி⁴ஹிதைரேவ து வாக்யார்தை:² ஸோ⁵பி⁴நேய: ஸ்யாத் || 95 ||

மந்த³ஸ்வரஸஞ்சாரைர்வ்யக்தாவ்யக்தம் புநருக்தவசநார்த²ம் |
 பூர்வாநுஸ்மரணக்ரு²தம் கார்யம் ஸ்வப்நாஞ்சிதே பா²யம் || 96 ||

ப்ரஸிதி²லகு³ருகருணாக்ஷரக⁴ண்டாநுஸ்வரிதவாக்யக³த³க³த³ஜை: |
 ஹிக்காஸ்வஸோபேதாம் காகும் குர்யாந்மரணகாலே || 97 ||

ஹிக்காஸ்வஸோபேதாம் மூர்ச்சோ²பக³மே மரணவக்த²யேத் |
 அதிமத்தேஷ்வபி கார்யம் தத்³வத்ஸ்வப்நாயிதே யதா² பா²யம் || 98 ||

வ்ரு²த்³தா⁴நாம் யோஜ்யேதபா²யம் க³த³க³த³ஸ்க²விதாக்ஷரம் |
 அஸமாப்தாக்ஷரம் சைவ பா³லாநாம் து கலஸ்வநம் || 99 ||

நாநாபா⁴வோபக³தம் மரணாபி⁴நயே ப³ஹுகீர்திதம் து |
 விக்ஷிப்தஹஸ்தபாதை³ர்நிப⁴ரு²தை: ஸந்நைஸ்ததா² கார்யம் || 100 ||

வ்யாதி⁴பிலுதே ச மரணம் நிஷண்ணகா³த்ரைஸ்து ஸம்ப்ரயோக்தவ்யம் |
 ஹிக்காஸ்வஸோபேதம் ததா² பரா⁴நகா³த்ரஸஞ்சாரம் || 101 ||

விஷபீ⁴தே⁵பி ச மரணம் கார்யம் விக்ஷிப்தகா³த்ரகரசரணம் |
 விஷவேக³ஸம்ப்ரயுக்தம் விஸ்பு²ரிதாங்க³க்ரியோபேதம் || 102 ||

ப்ரதே²மே வேகே³ கார்யம் த்வபி⁴நேயே வேபது²ர்³விதீயே து |
 தா³ஹஸ்ததா² த்ரு²தீயே விலல்லிகா ஸ்யாச்சது²ர்தே² து || 103 ||

பே²நஸ்து பஞ்சமஸ்தே² து க்³ரீவா ஷஷ்டே² து ப⁴ஜ்யதே |
 ஜட³தா ஸப்தமே து ஸ்யாந்மரணம் த்வஷ்டமே ப⁴வேத் || 104 ||

தத்ர ப்ரத²மவேகே³ து க்ஷாமவக்ரகபோலதா |
 க்ரு²ஸத்வே⁵பி⁴நய: கார்யோ வாக்யாநாமல்பபா⁴ஷணம் || 105 ||

ஸர்வாங்க³வேபது²ம் ச கண்டு³யநம் ததா²ங்கா³நாம் |
 விக்ஷிப்தஹஸ்தகா³த்ரம் தா³ஹம் சைவாப்யபி⁴நயேத்து || 106 ||

உத்³வ்ரு³த்தநிமேஷத்வாது³த்³கா³ர்ச²ர்³நைஸ்ததா²க்ஷேபை: |
அவ்யக்தாக்ஷரகத²நை: விலல்லிகாமபி⁴நயேதே³வம் || 107 ||

உத்³கா³ர்வமநயோகை:³ ஸிரஸஸ்ச விலோலநைநரநேகவிதை:⁴ |
பே²நஸ்த்வபி⁴நேதவ்யோ நி:ஸம்ஜ்ஞுதயா நிமேஷைஸ்ச || 108 ||

அம்ஸகபோலஸ்பர்ஸ: ஸிரஸோ⁵த² விநாமநம் ஸிரோ⁵பாங்க:³ |
ஸர்வேந்த்³ரிஅயஸம்மோஹாஜ்ஜ³தாமேவம் த்வபி⁴நயேத்து || 109 ||

ஸம்மீலிதநேந்த்வாத் வ்யாதி⁴விவ்ரு³த்³தௌ⁴ பு⁴ஜங்க³த³ஸநாத்³வா |
ஏவம் ஹி நாட்யத⁴ர்மே மரணாநி பு³தை:⁴ ப்ரயோஜ்யாநி || 110 ||

ஸம்ப்⁴ரமேஷ்வத² ரோஷேஷு ஸோகாவேஸக்ரு³தேஷு ச |
யாநி வாக்யாநி யுஜ்யந்தே புநருக்தம் ந தேஷ்விஹ || 111 ||

ஸாத்⁴வஹோ மாம் ச ஹேஹேதி கிம் த்வம் மாமாவதே³தி ச |
ஏவம்விதா⁴நி கார்யாணி த்³வித்ரிஸங்க்²யாநி காரயேத் || 112 ||

ப்ரத்யங்க³ஹீநம் யத்காவ்யம் விக்ரு³தம் ச ப்ரயுஜ்யதே |
ந லக்ஷணக்ரு³தஸ்தத்ர கார்யஸ்த்வபி⁴நயோ பு³தை:⁴ || 113 ||

பா⁴வோ யத்ரோத்தமாநாம் து ந தம் மத்⁴யேஷு யோஜயேத் |
யோ பா⁴வஸ்சைவ மத்⁴யாநாம் ந தே நீசேஷு யோஜயேத் || 114 ||

ப்ரு³த²க் ப்ரு³த²க்³பா⁴வரஸைராத்தமசேஷ்டாஸமுத்தி²தை: |
ஜ்யேஷ்ட²மத்⁴யமநீசேஷு நாட்யம் ராக³ம் ஹி க³ச்ச²தி || 115 ||

ஏதே⁵பி⁴நயவிஸேஷா: கர்தவ்யா: ஸத்த்வபா⁴வஸம்யுக்தா: |
அந்யே து லௌகிகா யே து தே ஸர்வே லோகவத்கார்யா: || 116 ||

நாநாவிதை⁴ர்யதா² புஷ்பைர்மாலாம் க்³ரத்²நாதி மால்யக்ரு³த் |
அங்கோ³பாங்கை³ ரஸைர்பா⁴வைஸ்ததா² நாட்யம் ப்ரயோஜயேத் || 117 ||

யா யஸ்ய லீலா நியதா க³திஸ்ச
ரங்க³ப்ரவிஷ்டஸ்ய நிதா⁴நயுக்த: |
தாமேவ குர்யாத்³விமுக்தஸத்த்வோ
யாவந்ரங்கா³த்ப்ரதிநிர்வ்ரு³த: ஸ்யாத் || 118 ||

ஏவமேதே மயா ப்ரோக்தா நாட்யே சாபி⁴நயா: க்ரமாத் |

அந்யே து லௌகிகா யே தே லோகாத்³க்³ராஹ்யா: ஸதா³ பு³தை:4 || 119 ||

லோகோ வேத³ஸ்ததா²த்⁴யாத்மம் ப்ரமாணம் த்ரிவித⁴ம் ஸ்ம்ரு²தம் |
வேதா³த்⁴யாத்மபதா³ர்தே²ஷு ப்ராயோ நாட்யம் ப்ரதிஷ்டி²தம் || 120 ||

வேதா³த்⁴யாத்மோபபந்நம் து ஸப்³த³ச்²ந்³ஸ்ஸமந்விதம் |
லோகஸித்³த⁴ம் ப⁴வேத்ஸித்³த⁴ம் நாட்யம் லோகாத்மகம் ததா² || 121 ||

ந ச ஸக்யம் ஹி லோகஸ்ய ஸ்தா²வரஸ்ய சரஸ்ய ச |
ஸாஸ்த்ரேண நிர்ணயம் கர்தும் பா⁴வசேஷ்டாவிதி⁴ம் ப்ரதி || 122 ||

நாநாஸீலா: ப்ரக்ரு²தய: ஸீலே நாட்யம் ப்ரதிஷ்டி²அதம் |
தஸ்மால்லோகப்ரமாணம் ஹி விஜ்ஞேயம் நாட்யயோக்த்ரு²பி:4 || 123 ||

ஏதாந் விதீ⁴ம்ஸ்சாபி⁴நயஸ்ய ஸம்யக்³விஜ்ஞாய
ரங்கே³ மநுஜ: ப்ரயுங்க்தே |
ஸ நாட்யதத்த்வாபி⁴நயப்ரயோக்தா
ஸம்மாநமக்³ர்யம் லப⁴தே ஹி லோகே || 124 ||

ஏவமேதே ஹ்யபி⁴நயா வாந்நேபத்²யாங்க³ஸம்ப⁴வா:
ப்ரயோக³ஜ்ஞேந கர்தவ்யா நாடகே ஸித்³தி⁴மிச்²தா || 125 ||

இதி பா⁴ரதீயே நாட்யஸாஸ்த்ரே சித்ராபி⁴நயோ நாம்
பஞ்சவிம்ஸோ⁵த்⁴யாய: ||

Encoded by Padmakar Dadegaonkar dadegaonkar@yahoo.com

Natya Shastra Chapter 25

pdf was typeset on March 24, 2024

Please send corrections to sanskrit@cheerful.com

